

Voorzitter: J. Jones (GL)

Namens de raad: C. Nieuwenhout (GL), J. van Veen (PvdA), A. Poelstra (D66), B. Hekkema (PvdD), H. Moerkerk (Stadspartij), H. de Waard (SP), F. Veenstra (VVD), T. Wuestman (S&S), L. Dwarshuis (CU), S. Kooi (CDA), E. Bernabela (PvhN)

Namens het college: M. Wijnja (wethouder), K. de Wrede (wethouder)

Namens de griffie: S. van Erp

Kwaliteit leefomgeving en duurzaamheid

00:25:54

Voorzitter: Goedemiddag allemaal, welkom bij deze meningsvormende sessie over de begroting, specifiek over de leefomgeving en duurzaamheid. Dat zijn voor de oplettende kijker en de mensen hier programma 2.1 en paragraaf twee. We hebben geen insprekers, dus we gaan meteen naar u als raad. We hebben vandaag 80 minuten voor deze sessie. Zoals u had kunnen zien in de voorbereidingsmemo betekent dat drie-en-een-halve minuten per fractie en veertien minuten voor het college.

00:26:29

Voorzitter: Ik wil uiteraard graag de ruimte geven voor het debat, maar houdt de interrupties kort en spaar ze ook niet op tot het einde van iemands woordvoering. Doe dat op eigen risico, zou ik haast willen zeggen. Verder bepaalt u zelf hoeveel tijd wil besteden aan het reageren op de interrupties. Ik wil eerst inventariseren of er fracties zijn die behoefte hebben aan een eerste termijn voor politieke vragen. Die behoefte is er. Ik geef het woord als eerste aan de SP.

00:27:02

de heer De Waard (SP): Dank, voorzitter. Ik las in het stuk iets over veenoxidatie en dat het een probleem is als het gaat om verzakkingen en uitstoot van broeikasgassen. Als ik mijn aardrijkskundelessen goed voor de geest haal, is de oplossing daarvan relatief simpel, namelijk het verhogen van grondwaterpeil. Dat stond niet in het stuk, dus ik vroeg me af of het college ook naar dat soort oplossingen kijkt, misschien in samenspraak met waterschap.

00:27:28

de heer De Waard (SP): Als tweede viel me op dat het stuk over afval vooral inging op de bewoners en de mensen die het afval krijgen. Dat is niet de bron van het probleem, dat is de industrie die daarachter zit en de verpakkingen maakt, net als de supermarkt die het weer verkoopt en daar winst op maakt. Ik vroeg me af of het college ook in die trant druk opbouwt om die industrie ook aan te pakken, want dat is het echt onderlichte probleem van afval.

00:28:01

Voorzitter: Dank u wel. De heer Feenstra.

00:28:08

de heer Veenstra (VVD): Bedankt voor het woord. Ik heb twee vragen voor het college. De eerste is welke stappen het college gaat nemen om de afvaldumpingen effectiever aan te pakken en de handhaving te intensiveren. De tweede vraag is wat

de reflectie is van het college op het vernieuwde systeem van het melden van overlast van de losliggende stoeptegels in de openbare ruimte.

00:28:38

Voorzitter: Dank u wel. Ik had nog een vraag van de heer Moerkerk.

00:28:48

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank u wel. Ik had nog een vraag. Er staat een tevredenheidscijfer benoemd voor de bereikbaarheid en het gebruik van grote parken en de verblijfskwaliteit van de openbare ruimte. Daarin is de beoogde score een zeven, terwijl dat in 2022 een zeven acht en respectievelijk zeven negen was. Ik vroeg het me af, want die ambitie lijkt lager, maar misschien is daar een hele duidelijke reden voor. Daar wil ik het bij laten.

00:29:13

Voorzitter: Dank u wel. Ik zag hier in het begin volgens mij nog vragen, maar nu niet. Partij voor de Dieren, de heer Hekkema?

00:29:20

de heer Hekkema (PvdD): Het college stelt in de begroting dat het onderzoek wil doen naar monovergisting van mest in het landelijk gebied. De Partij voor de Dieren wil graag van het college weten of het college het met de Partij voor de Dieren eens is dat we de productie van mest bij de bron moeten aanpakken, dat we misschien toe moeten werken naar een duurzame en verantwoorde landbouw en dat mestvergisting daar geen rol in heeft?

00:29:44

Voorzitter: Dank u wel voor uw vraag. Er was hier nog een vraag van de ChristenUnie.

00:29:48

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u, voorzitter. Ik wil me aansluiten bij de vragen van de Stadspartij over die twee indicatoren, want die vielen ons ook op. Daarop voortbordurend wilde ik vragen hoe het college daarop reflecteert. Hoe verhoudt zich dat tot de ambities van de gemeente om juist goed voor het groen te zorgen en de stad steeds verder te vergroenen? Mij lijken dat twee tegenstrijdige dingen, maar daar hoor ik graag meer over.

00:30:15

Voorzitter: Dank u wel, volgens mij zijn we nu door de vragen heen. Ik geef het woord graag aan de wethouder voor een korte beantwoording. Wie wil beginnen?

00:30:27

wethouder De Wrede: Ik heb twee vragen gehoord die voor mij zijn, dat waren de vragen over de veenoxidatie en de mestvergisting. Met betrekking tot de veenoxidatie heeft u helemaal gelijk. Het verhogen van het grondwaterpeil is de oplossing om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. Het grondwaterpeil is in de afgelopen tientallen jaren steeds meer verlaagd, moet ik zeggen. Ik zit er even over na te denken, maar dat is inderdaad steeds verder verlaagd. De oorzaken liggen met name in de intensieve veehouderij, maar ook wel in de bebouwing en uitbreiding van steden.

00:31:13

wethouder De Wrede: We zijn daar actief mee bezig. U ken het project in de Onnerpolder met een aantal agrariërs wellicht. Dat is een project dat is opgestart in het kader van de Transitie Landelijk Gebied. Ondanks het feit dat dat niet doorgaat zoals dat ooit is bedoeld, gaan we wel door met dat project. De veehouderij stoot daar een aantal van hun grote aantallen vee af en in ruil daarvoor doen ze het grondwaterpeil op een gedeelte van hun land wat omhoog zodat ze minder uitstoot hebben. Daar worden zij op die manier ook voor vergoed. Dit is een groot probleem en het gaat om veel uitstoot, meer dan je zou denken. Dat heeft inderdaad onze aandacht en dit is één van de manieren waarop wij dat proberen op te pakken.

00:32:09

wethouder De Wrede: De tweede vraag ging over mestvergistings. Daar is even naar gekeken, u heeft helemaal gelijk. Duurzaam energie opwekken vanuit mestvergistings is inderdaad al een contradictio in terminis, omdat de hele keten van de veehouderij toch al dermate vervuilend is dat je, ook als je dat eindproduct nog wil proberen aan te wenden, niet duurzaam kan noemen. Daar heeft u gelijk in en dat is inderdaad niet onze intentie.

00:32:49

Voorzitter: Dank u wel. Het woord is nu aan mevrouw Wijnja.

00:32:54

wethouder Wijnja: Allereerst de vragen van de SP. Houden we ons ook bezig met de producent als oorzaak? Het antwoord is ja. We zijn met de hele keten van voor naar achter bezig. Circulair Groningen is daar een voorbeeld van. Eén van de partijen waar we expliciet mee samenwerken is bijvoorbeeld de Jumbo. Zij willen een heleboel, dus dat wordt per half jaar steeds concreter.

00:33:22

wethouder Wijnja: We gaan rapporteren over wat de voortgang is op dat deel van de afvalketen in de voortgangsrapportages op afval. Dan de vraag van de VVD over bijplaatsingen. We monitoren dat vrij goed en hebben vrij goed in beeld dat het aantal bijplaatsingen niet toeneemt en relatief stabiel is. Het lukt ook vrij goed om daar bovenop te zitten. Ons beeld is niet dat daar nu iets extra's voor nodig is.

00:33:55

wethouder Wijnja: Met signalen zoals dat het is opgezet zijn we steeds beter in staat om te zien waar iets aan de hand is en waar eventueel maatregelen nodig zijn. Als het over handhaving gaat, denken we dat het nu niet nodig is om daar extra handhavingscapaciteit op in te zetten. Zoals u weet, hebben de handhavers hun handen vol. Het is dan belangrijk om goed te kijken waar we de handhavers inzetten. We denken dat het nu niet nodig is.

00:34:24

wethouder Wijnja: U vraagt, neem ik aan, om een reflectie op hoe het met Signalen gaat, want dat is het systeem waar losse stoeptegels gemeld kunnen worden. Dat systeem is enorm verbeterd. Er worden ook steeds meer meldingen gedaan. Een paar weken geleden hadden we het over de nieuwe beheerstrategie, toen heb ik namens het college gezegd dat we het aantal meldingen specifiek over losliggende stoeptegels enorm zijn toegenomen. Mensen weten het in ieder geval makkelijker te

vinden. Wij zijn heel blij met de kant die het opgaat. Het blijft een programma wat in ontwikkeling is, maar dat is logisch.

00:35:02

wethouder Wijnja: Dan de vraag over de tevredenheid bereikbaarheid parken. Er zijn twee dingen die daarop van invloed zijn. Het heeft aan de ene kant te maken met dat we het eens in de zoveel jaar onderzoeken, dus dat cijfer wisselt door de tijd. Dat hebben we in 2023 voor het laatst gedaan, dus dat onderzoek wordt in 2025 niet op tijd gedaan.

00:35:30

wethouder Wijnja: Waar het mee te maken heeft, is het borgniveau omdat we weten dat het niveau van borg op een bepaalde plek enige relatie heeft met de tevredenheid daarover. Als we zouden zeggen dat we dat de komende twee jaar enorm willen opkrikken, dan weten we dat dat het verhogen van het borgniveau nodig is om die tevredenheidscijfers te halen. Vandaar dat het er nu in staat. Dat was het.

00:36:00

Voorzitter: U heeft nog een korte vraag van de heer Moerkerk.

00:36:05

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank voor de uitleg, wethouder. Impliceert dit dat het cijfer lager is gezet voor 2025 en dat het borgniveau verlaagd is en dat u ziet aankomen dat de waardering lager wordt waardoor het onderhoud minder is?

00:36:20

Voorzitter: De wethouder.

00:36:23

wethouder Wijnja: De cijfers die per jaar worden ingevuld, worden altijd veroorzaakt door verschillende dingen. We gaan het in 2025 niet onderzoeken. Je zet daar wel een cijfer in, maar we kunnen er volgend jaar niet over rapporteren. Als je kijkt naar het borgniveau van parken, zou je een lager tevredenheidscijfer verwachten. Ondanks dat het borgniveau lager is dan je misschien zou willen, is de tevredenheid relatief goed. We proberen het per jaar in lijn te brengen met wat we denken dat te verwachten is.

00:37:05

Voorzitter: Dank u wel. We gaan nu over naar de tweede termijn waarin u uw visie kan geven op dit deel van de begroting en daarover in debat kan. Ik constateer dat u allen ruim boven de drie minuten zit. De SP zit op tweeënhalve minuut, dan weet u dat alvast. Wie kan ik als eerst het woord geven? Mevrouw Van Nieuwenhout, GroenLinks?

00:37:29

mevrouw Van Nieuwenhout (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. De afgelopen zomer was ik op den duur op de Noordzee. Dan ben je echt overgeleverd aan de elementen. Er is niets wat je kan doen, je moet jezelf zien te redden. Dat is een beetje een parallel met de aarde. Wij zitten ook met zijn allen op een heel klein bootje in een hele grote ruimte. Op die boot durfde ik wel te gaan slapen als mijn

wacht erop zat. Ik wist dat de andere mensen capabel genoeg waren om te sturen en dan kan je fijn slapen. In de wereld is dit niet zo. In Nederland is het ook niet zo. Dat betekent dat wij in Groningen niet zomaar kunnen gaan slapen als het op klimaat en duurzaamheid aankomt.

00:38:08

mevrouw Van Nieuwenhout (GroenLinks): Wij zijn daarom heel blij dat de gemeentebegroting eruit ziet zoals wij dat graag willen, met grote aandacht voor duurzaamheid en klimaat. Er is voor het eerst een echt klimaatparagraaf en het staat vol met plannen om ook daadwerkelijk iets te gaan doen. Om te zorgen dat we niet alleen maar gaan praten, maar ook echt zonneparken en een WarmteStad bouwen en zonnecarports aanleggen.

00:38:32

mevrouw Van Nieuwenhout (GroenLinks): Al deze maatregelen zijn dingen die wij hier in Groningen wel kunnen doen. Wat we kunnen doen, moeten we doen. We zijn heel blij dat de klimaatparagraaf nu geland is in de P&C-cyclus. We merken dat iedereen zich daar ook hard voor gaat inzetten en we hopen dat dat straks met de herijking van de routekaart weer extra elan gaat krijgen.

00:38:54

mevrouw Van Nieuwenhout (GroenLinks): We kijken voor het komende jaar ook bijzonder veel uit naar de verdere uitwerking van plannen die we al gemaakt hebben, zoals Meerstad-Noord, windenergie Roodehaan en de WarmteStad, zijn dingen die we moeten gaan doen. Dat is iets waar we erg naar uitkijken. Van het programma leefomgeving worden wij als GroenLinks-fractie ook heel erg tevreden. We zetten grote stappen naar een groene en duurzame gemeente, uiteraard door de nieuwe beheerstrategie en het nieuwe bomenbeleidsplan, maar vooral door het circulariteitshub, de milieustraten en de afvalvrijdagen. Dat zijn allerlei verschillende dingen die er gebeuren.

00:39:37

mevrouw Van Nieuwenhout (GroenLinks): Niet onbelangrijk is dat we dit jaar weer 1.000 extra bomen gaan planten. Ik wil extra benadrukken dat we heel blij zijn met alle stappen voor een afvalvrije gemeente in 2030. We gaan een burgerberaad organiseren om daarin echt samen te kunnen praten en na te denken over hoe wij dit in Groningen gaan bereiken. Zoals de SP zei, moeten we dan naar alle verschillende kanten kijken en ons niet op specifieke dingen richten.

00:40:09

mevrouw Van Nieuwenhout (GroenLinks): Verder vinden we het ook heel belangrijk dat de gemeente op alle manieren leefbaar blijft, dus groen en duurzaam, en dat wij als gemeente daar zelf ook een rol in spelen in hoe wij inkopen. We hebben, zeker na hoe we vanochtend allemaal wakker werden, angstbeelden over hoe de wereld er in de toekomst uitziet, maar dan is het fijn als je kleine dingen in ieder geval wel kan doen.

00:40:33

mevrouw Van Nieuwenhout (GroenLinks): De begroting staat al vol met mooie plannen die hopelijk allemaal worden uitgevoerd in 2025. Als wij daar als fractie nog eentje aan mogen toevoegen, zouden wij er graag voor willen gaan dat we stoppen

met het inkopen van bloemen waar gif op zit en dus willen overstappen naar duurzame en biologische bloemen, bijvoorbeeld gifvrij. Als dat niet lukt, hopen we voor een alternatief te kunnen gaan. Dat is iets waar wij een motie voor gaan indienen bij deze begroting.

00:41:01

Voorzitter: Dank u wel. U bent bijna door uw tijd heen, dat is waar ik voor gewaarschuwd heb. Ik denk dat het venijn in de staart van de woordvoering zit. U mag kort uw vraag stellen.

00:41:15

de heer Hekkema (PvdD): Niet uit venijn, maar wel uit interesse. Er is natuurlijk al eerder een motie over aangenomen. Ik ben heel benieuwd naar de overweging van GroenLinks. Gaat het dan over de inkoop van bloemen als geschenken en cadeaus?

00:41:28

Voorzitter: Mevrouw van Nieuwenhout.

00:41:28

mevrouw Van Nieuwenhout (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Het gaat inderdaad niet om de bloemen die in plantsoenen worden aangeplant, maar de geschenk- en cadeaubloemen.

00:41:37

Voorzitter: Dank u wel, dat was keurig binnen uw tijd. Wie mag ik dan het woord geven? De heer Dwarshuis.

00:41:46

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn ook blij dat de begroting er weer ligt dit jaar. Dat heb ik bij financiën ook gezegd. Het is mooi om te zien dat ook deze paragraaf weer goed is uitgewerkt en dat er inderdaad veel aandacht is voor hoe we omgaan met onze schepping nu en voor in de toekomst, hoe we dat doorgeven aan onze kinderen en hoe we de stad, de dorpen en de mooie groene parken en natuurgebieden eromheen in stand willen houden en willen verbeteren waar we kunnen. Voorzitter, ik wil me focussen op een aantal dingen.

00:42:23

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Ik wil hebben over verbondenheid in dit programma, want we zien recycling, duurzaamheid en hoe we omgaan met afval ook leidt tot veel verbondenheid in wijken en dorpen. We zijn dan ook van mening dat de gemeente goed zou moeten inzetten op het stimuleren van repaircafés en het organiseren van de afvalvrijdagen en gezamenlijke ophaaldagen in buurten. Dat gebeurt nu in sommige wijken al. We moeten daarop blijven inzetten, zodat mensen zien en van elkaar leren hoe ze afval moeten scheiden en wat te hergebruiken is. Een mooi voorbeeld vind ik de weggeefwinkels die maatschappelijk ontstaan, een hele sterke sociale functie in wijken hebben en tegelijk hergebruik stimuleren.

00:43:21

Voorzitter: Ik zocht naar een adempauze en die heeft u mij nu gegeven. U heeft een interruptie van mevrouw Poelstra.

00:43:28

mevrouw Poelstra (D66): Dank u wel. Ik ben het daar helemaal mee eens. Het doel

voor het aantal kilo's restafval bij inwoners staat nog best wel hoog als je toe moet werken naar 2030. Zou u het met mij eens zijn om dat doel iets aan te scherpen om echt richting de nul kilo in 2030 te gaan, door bijvoorbeeld van 93 naar 80 kilo te gaan?

00:44:01

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Ik moet terugzoeken naar de juiste indicator. Ik denk dat het in algemene zin wel goed is. We zien in de afgelopen jaren dat we steeds beter kunnen nascheiden in het afvalgebruik. Dat zet volgens mij een stap. Ik denk dat er ook een heel grote stap zit in het hergebruiken. Als iets niet weggegooid maar juist hergebruikt wordt, dan gaat het aantal kilo's afval ook achteruit. Daar zou ik vooral op willen inzetten.

00:44:33

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): In die zin viel het mijn partij wel tegen dat we bijvoorbeeld het afgelopen jaar zes communicatiecampagnes hebben gehouden en er voor het komende jaar maar vijf in staan. Als we een afvalvrij 2030 willen, moeten we initiatieven blijven stimuleren, maar ook mensen blijven uitdagen en in campagnes tegen ze zeggen: zo kan het en ga zo door. Daar had ik wel meer ambitie van het college voor verwacht en ik ben ook benieuwd of het college kan reflecteren op waarom dat doel zo gekozen is.

00:45:07

Voorzitter: Dank u wel. U heeft nog een interruptie van de heer De Waard.

00:45:11

de heer De Waard (SP): Dank, voorzitter. Ik vroeg mij af of de ChristenUnie met de SP van mening is dat het gedrag van bewoners een belangrijke component is, maar zeker niet de enige en absoluut niet de onderliggende oorzaak van afval en dat we veel beter de industrie kunnen aanpakken die erachter zit.

00:45:31

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank, voorzitter. Ik ben het echt met u eens. We maken er op het gebied van afval, maar dat zie ik ook op andere gebieden, een individueel probleem van dat we tegen burgers zeggen: u moet het beter doen, terwijl er een hele keten aan voorafgaat. Die verantwoordelijkheid moeten we gezamenlijk oppakken. Mensen kunnen zelf beter nadenken over hun keuze, maar worden in een aantal gevallen gedwongen tot bepaalde keuzes doordat ze bepaalde groentes in de supermarkt bijvoorbeeld niet kunnen krijgen zonder een plastic verpakking eromheen. Kan je dan echt iets aan afval doen? Ik denk het niet, dus dat ben ik helemaal met eens.

00:46:12

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Ik wil het nog even hebben over het groenonderhoud in de stad. We zijn teleurgesteld met die lage indicator voor parken en de verblijfskwaliteit in de openbare ruimte. Daar had ook wel een acht mogen staan wat ons betreft, want we zijn trots op onze parken. We zien ook dat als we meer waardegestuurd gaan werken, die parken volgens mij ook veel waarde hebben voor onze stad, studenten en de mensen die bijvoorbeeld in een appartement wonen en geen eigen buitenruimte hebben. Die parken hebben veel waarde en moeten goed onderhouden worden.

00:46:41

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Mijn laatste vraag aan het college is hoe we dat in de toekomst gaan doen en of we daar niet meer geld voor zouden moeten uittrekken. Mensen hechten veel waarde aan een schone en mooie omgeving, terwijl we ook zien dat de loonkosten in het groenonderhoud bijvoorbeeld stijgen met de uitstroom van de sociale werkvoorzieningsplaatsen en dat we meer aan loonkosten kwijt zijn. Moeten we daar dan niet meer geld voor opnemen?

00:47:08

Voorzitter: U bent nu ruim door uw tijd heen, maar u bent klaar. Wie kan het woord geven? De heer Hekkema.

00:47:18

de heer Hekkema (PvdD): Met de staat van de wereld zou je je kunnen voorstellen dat je niet per se hoop vindt in alles wat er om ons heen gebeurt, maar dat je dan de hoop moet vinden in een gemeentebegroting is dan wel grappig. Dat is het positieve van het verhaal, want er staan allerlei hele positieve en mooie maatregelen in onze gemeentebegroting. Ik denk dat GroenLinks en de ChristenUnie daar al een mooie opsomming van hebben gegeven. Ik zou vanuit de Partij voor de Dieren nog een paar dingen willen toevoegen, ook met de mogelijkheid om misschien in een motie tijdens het begrotingsdebat nog een aanscherping te doen op alles wat we al doen.

00:47:48

de heer Hekkema (PvdD): We zien als fractie misschien nog wel mogelijkheden om de leges voor het vellen van een houtopstand, het kappen van een boom, kostendekkend te maken en dus te verhogen. Misschien kunnen we tegelijkertijd onderzoeken of we de leges voor groene daken, groene gevels en andere vergroeningsmaatregelen kunnen verlagen. Zo zorgen we ervoor dat het vellen van een houtopstand kostendekkend wordt zodat we de drempel om een boom te kappen misschien verhogen en het tegelijkertijd ook makkelijker en goedkoper maken om vergroeningsmaatregelen te treffen. We willen het college vragen om daar een reactie op te geven. Het is ook een aankondiging vanuit ons om daar een motie op in te dienen.

00:48:27

de heer Hekkema (PvdD): Ik zou ook graag van het college willen weten hoe het ervoor staat met de motie Gifvrij, iedereen blij. Die hebben we tijdens het voorjaarsdebat ingediend en onze fractie vindt het heel belangrijk dat we echt goed uit gaan zoeken hoe we uitvoering kunnen geven aan deze motie. Het is ontzettend belangrijk dat als wij onze gemeente verder gaan vergroenen, we dat doen met biologische en gifvrije planten.

00:48:45

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Moerkerk.

00:48:49

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank u wel, voorzitter. Het is misschien een klein ding, maar het gaat over de bomen. Ik ben het met u eens dat een boom niet zomaar gekapt moet worden, maar de gemeente is toch aan de bal bij het geven van die vergunning? Je vraagt toestemming en de gemeente kan het weigeren als die boom in orde en niet ziek is of dood gaat. Is die boom ziek of dood,

dan mag hij gekapt worden en dan is dat misschien niet kostendekkend. Niemand in de stad doet het volgens mij omdat diegene een boom haat. De gemeente is zelf aan de bal.

00:49:20

Voorzitter: De heer Hekkema.

00:49:20

de heer Hekkema (PvdD): Voorzitter, ik snap de redenatie van de heer Moerkerk. Het is wel zo dat veel bomen in particuliere tuinen ook wel eens worden gekapt vanwege redenen waar ik het inhoudelijk niet mee ben en waar deze gemeente het waarschijnlijk inhoudelijk soms ook niet mee eens is, maar wel een vergunning voor geven. Als we die leges verhogen, zorgen we ervoor dat we het geld wat we extra hebben of krijgen misschien voor andere doeleinden kunnen inzetten en het zo vergroening in de hand werkt.

00:49:42

de heer Hekkema (PvdD): Ik zal doorgaan, want ik heb nog twee andere punten. Ik zou het college ook willen vragen om vaart te maken met het doelsoortenbeleid. We zien dat er veel bouwprojecten in de stad plaatsvinden en dat we, op het moment dat we ergens houtopstand vellen, we daar een hele uitgebreide procedure voor volgen met een boomeffectanalyse. Daarna denken we niet heel goed na over hoe specifieke diersoorten weer terug kunnen laten keren in die wijken of projecten, of soms op het niveau van straten.

00:50:12

de heer Hekkema (PvdD): Ik denk dat we met een doelsoortenbeleid heel goed inzichtelijk kunnen maken dat sommige plekken wat geschikter zijn voor egels en bepaalde vogelsoorten en dat andere plekken misschien geschikter zijn voor steenmarters en andere dieren.

00:50:24

de heer Hekkema (PvdD): Op die manier kunnen we de biodiversiteit op dat niveau versterken. Ik denk dat het kan helpen om op dat niveau ook bij te dragen aan de biodiversiteit en de vergroening van de gemeente, ook om de leefruimte voor dieren op die manier te versterken. Dan het laatste punt. Ik ben blij met het antwoord van het college dat het niet de intentie is om echt onderzoek te doen naar mestvergiftiging, want zoals het college zelf ook al aangaf is er niets duurzaam aan de productie van mest en dus ook niets duurzaam aan het gebruiken van die mest om daar duurzame energie mee op te wekken.

00:50:57

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer De Waard.

00:50:59

de heer De Waard (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij om te horen dat u wat hoop uit de begroting haalt. Ik ken nog een ander boek waar u hoop uit kunt putten. Voorzitter, ik heb een vraag aan de Partij voor de Dieren. Ik hoor u veel spreken over de ruimte voor dieren in onze groene omgeving. Bent u het met me eens dat we onze groene omgeving ook zouden moeten inzetten en moeten gebruiken als een ontmoetingsplek voor mensen?

00:51:26

Voorzitter: De heer Hekkema.

00:51:27

de heer Hekkema (PvdD): Voorzitter, het antwoord op de ChristenUnie is dat ook hand in hand kan gaan. Als we goed nadenken over landschapsinrichting, kan dat heel mooi samengaan met menselijke invloed, maar misschien niet meer met alle andere dingen die we in openbare ruimte doen, zoals het parkeren van auto's. Er is veel ruimte waar mensen en dieren goed samen kunnen leven. Dat is het einde van mijn woordvoering.

00:51:50

Voorzitter: Dat was keurig binnen de tijd, dank u wel. Wie mag ik vervolgens het woord geven? De heer Moerkerk.

00:51:55

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank, voorzitter. Ik neem de taak van mijn zieke collega Mariska waar, dus ik ga het kort en compact houden. Ik wil mij aansluiten bij de woordvoering van GroenLinks. Ik overwoog de ChristenUnie ook, maar ik vond de paradox van het bootje wel mooi. Ik heb nog één ander ding, en dat is het woord 'ongelijk' in de begroting. Dat valt op. Het staat op pagina 44. Het heeft te maken met het ongelijk investeren in de leefbaarheid in de Noordelijke wijken. Ik begrijp dat heel goed en ik heb dat ook altijd goed gevonden en gesteund.

00:52:29

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Ik vind ook dat we dat moeten blijven doen, maar dat we wel moeten weten of dat ook echt effect heeft. We moeten het wel uitleggen aan de wijken die ongelijk en minder iets toebedeeld krijgen als het gaat om de leefbaarheidszorg. Heeft het zin? Ik hoop dat het zin heeft, laat het duidelijk zijn dat ik de uitslag graag zo zie uitpakken. Ik vind wel dat we dat misschien een keer moeten onderzoeken. Ik weet niet of er dan een gelijk een indicator moeten komen, maar wel iets. Daar wil ik het bij laten.

00:52:59

Voorzitter: Dank u wel. Wie kan ik het woord geven? Mevrouw Poelstra-Bos.

00:53:07

mevrouw Poelstra (D66): Dank u wel, voorzitter. Onze leefomgeving is echt ons grootste goed waar wij als gemeente een grote hand in hebben. Het is waar Groningers elke dag met elkaar samenleven. Deze leefomgeving moet gezond zijn en prettig om in te verblijven. Er zijn een paar zaken die momenteel van groot belang zijn in de toekomst: schone lucht en water, minder afval en een fossielvrije energievoorziening.

00:53:35

mevrouw Poelstra (D66): Deze zaken zijn niet zo vanzelfsprekend zoals ze in het verleden waren, ze vragen echt veel aandacht van ons. Om onze inwoners te kunnen voorzien van voldoende schone lucht, water en energie moeten we eerst en vooral werken aan een verbetering van onze biodiversiteit. Dat moet denk ik de hoogste prioriteit hebben.

00:53:54

mevrouw Poelstra (D66): We zijn blij dat college na lang aandringen van onze partij

en de Partij voor het Noorden het Schone luchtakkoord gaat tekenen, wat we in de beantwoording van een vraag gaan terugzien. Daarnaast moeten we ook goed werken aan schoon en voldoende water. Dat soort problemen gaan we helaas nog vaak merken. We zien in deze begroting wel dat daar grote stappen in gemaakt worden.

00:54:19

mevrouw Poelstra (D66): We zien veel plannen en maatregelen voor de biodiversiteit, maar we missen nog wel inzet op bijvoorbeeld groene gevels. We zien die nog niet zoveel verschijnen in onze gemeente als we zouden willen, dus misschien kunnen we toch nog iets meer doen met aandacht voor de klimaatsubsidies en het mogelijk maken van initiatieven van inwoners en bedrijven.

00:54:36

mevrouw Poelstra (D66): We zijn wel erg blij dat er ook gewerkt gaat worden aan het doelsoortenbeleid en ook de monitoringssystematiek. Ik sluit me daarin aan bij de Stadspartij dat we goed in kaart moeten krijgen op welke manier we daarin stappen kunnen maken, juist om dat uit te kunnen leggen aan onze inwoners. Naast schone lucht, schoon water en een hogere biodiversiteit moeten we ook blijven streven naar een afvalvrije gemeente. Zoals eerder besproken, zien we dat dat nog best voorzichtig is. Het scheidingspercentage is nog wat aan de lage kant, maar we zien meer nuttige toepassingen, dus ik neem aan dat dat het compenseert.

00:55:20

mevrouw Poelstra (D66): Je zou zeggen dat het aantal kilo's aan restafval automatisch naar beneden moet gaan als je meer scheidt. Wij zouden de ambitie wel naar een lager aantal kilo's toe willen werken, want anders ga je niet naar nul in 2030. Ook in het nieuwe belastingplan dat gisteren besproken is in de Tweede Kamer zien we dat de CO₂-heffing op afvalverwerkingscentrales enorm omhoog gaat, dus dat zal voor hogere kosten gaan zorgen voor de afvalverwerker.

00:55:49

mevrouw Poelstra (D66): Dat is een extra prikkel om ervoor te zorgen dat we überhaupt minder afval hoeven te verbranden. Daar zouden we graag meer ambities in zien, bijvoorbeeld door meer afvalbrengpunten en kleine circulaire hubs door de gemeente te plaatsen, zodat het makkelijker gemaakt wordt voor iedereen. Wat betreft de energie willen we ook graag veel aandacht voor de inwoners hebben zodat ze weten waar ze aan toe zijn. We gaan een warmteprogramma schrijven en ik zou graag zien dat daar bijvoorbeeld ook een warmtewijzer bij hoort zodat inwoners goed weten wat er gaat gebeuren in hun wijk.

00:56:25

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Dwarshuis.

00:56:28

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u, voorzitter. Ik ben wel benieuwd wat D66 bedoelt met afvalhubs in de wijk. Papier kunnen we aan de straat zetten en de glasbakken staan bij elke supermarkt en daar kan ook blik ingezameld worden. Textiel staat wijd verspreid door de stad heen. Wat mist u dan bijvoorbeeld?

00:56:46

mevrouw Poelstra (D66): Bijvoorbeeld het inleveren van statiegeld naast een

glasbak. Of een plek voor kleding, want die staan nu vaak op andere plekken. Soms staan ze wel bij glasbakken, maar vaak verder weg. We zien wel dat er steeds meer gebeurt, maar we zien graag dat je bijvoorbeeld het inleveren batterijen, houtafval en klein plastic afval makkelijker op één plek terug kan vinden bij je dagelijkse boodschappen.

00:57:13

Voorzitter: Ik zou u willen vragen om af te ronden, want u bent door uw tijd.

00:57:18

mevrouw Poelstra (D66): Een warmtewijzer naar aanleiding van het warmteprogramma wat geschreven gaat worden en flink aandacht voor de netcongestie om geen vertraging op te lopen bij woningbouw, bijvoorbeeld netbewust bouwen. We denken na over een motie voor duurzame collectieve oplossingen waar pieken met name worden afgevlakt, want daar zit het probleem met de netcongestie. Er moet meer aandacht komen voor batterijen en andere vormen van energieopslag.

00:57:45

mevrouw Poelstra (D66): We moeten ook veel aandacht blijven geven aan programma's zoals Groningen Werkt Slim en Groningen Stormt Door om samen met inwoners te werken aan het afvlakken van die pieken om het bijvoorbeeld voor andere ondernemers weer mogelijk te maken om uit te breiden. Daar wil ik het bij laten.

00:58:00

Voorzitter: Dank u wel. Mag ik u het woord geven?

00:58:07

de heer Wuestman (Student en Stad): Dank u wel, voorzitter. Twee jaar geleden stond ik samen met grofweg 100 studenten en een aantal fracties uit de coalitie hier op de Grote Markt. Studenten konden, net als andere huishoudens, de rekeningen niet meer betalen en dus was onze eis duidelijk: sluit studenten niet uit van de energietoeslag. Met de steun van meerdere rechterlijke uitspraken en een links college aan de knoppen, hadden wij er wel vertrouwen in. We laten in Groningen immers geen inwoners in de kou staan, toch?

00:58:31

de heer Wuestman (Student en Stad): Helaas, het college hield voet bij stuk en hoewel de energieprijzen weer wat gezakt zijn, blijven een hoop studentenhuizen ongezellig koud. Voorzitter, hoe kunnen we het hier vandaag hebben over een eerlijke energietransitie als studentenhuizen en andere particuliere huurwoningen consistent worden uitgesloten van gemeentelijke verduurzamingsleningen en regelingen?

00:58:49

Voorzitter: Zoals u al voelde aankomen, heeft u een interruptie van de heer De Waard.

00:58:54

de heer De Waard (SP): Voorzitter, ik kon het inderdaad niet laten. Ik vroeg me af of Student en Stad het net als de SP heel kwalijk vindt dat de landelijke overheid die toeslag over de schutting van de gemeenten heeft gegooid en het geld er vervolgens

niet bij heeft geleverd om ook de studenten te voorzien en wij als gemeente de middelen om dat te doen helemaal niet hebben?

00:59:19

Voorzitter: De heer Wuestman?

00:59:19

de heer Wuestman (Student en Stad): Wat we zien is dat die middelen die uiteindelijk wel ter beschikking werden gesteld, zijn toegestuurd naar de studietoelage wat weer een landelijke verplichting is. Dat geldt voor die studietoelage zou sowieso gevonden worden. Of we het daarin met de SP eens zijn... Ik denk het wel, maar ik weet niet hoe dat hier relevant is. Ik vervolg mijn woordvoering.

00:59:38

Voorzitter: Ik geef u kort de gelegenheid. Gaat uw gang.

00:59:44

de heer De Waard (SP): Dat is goed. Het lijkt mij juist ontzettend relevant, omdat u kritisch bent op het beleid van het college, terwijl wat u vraagt in die zin helemaal niet haalbaar is. Als we al die studenten dat zouden moeten uitkeren, daar hebben we het geld niet voor. De landelijke regering heeft dat geld er ook helemaal niet voor gegeven. Daar ligt dan toch het probleem?

01:00:06

Voorzitter: De heer Wuestman.

01:00:06

de heer Wuestman (Student en Stad): Ik denk dat alle fracties het ermee eens zijn dat het Rijk ons meer geld moet geven. Het blijft een politieke keuze om die studenten uit te sluiten. Ik ga nu graag door met mijn woordvoering. De collegebrief over verduurzaming blijft uit en huurders mogen het doen met een bezoek van een energiecoach een tochtstrip en een brievenbusbezem. Dat zijn stuk voor stuk goede en belangrijke maatregelen, maar ook stuk voor stuk maatregelen die in een huis met enkel glas en rotte kozijnen werken als pleisters op een vleeswond.

01:00:33

de heer Wuestman (Student en Stad): We begrijpen heus dat dit college geen belastinggeld wil uitgeven aan de verhuurders, maar het moge duidelijk zijn dat je daarmee bewust kiest om de huurders, zoals studenten, starters en al die andere mensen die door de markt en enorme wachtlijsten gedwongen worden om in de vrije sector te huren, in de kou laat staan.

01:00:49

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Dwarshuis.

01:00:51

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u, voorzitter. U maakt de problemen in Nederland zo in Groningen wel heel makkelijk. U zegt dat de gemeente er te weinig aan doet, maar tegelijk kunnen particuliere verhuurders zelf ook subsidies aanvragen bij de landelijke overheid om hun woning te verduurzamen. U zegt dat er studenten in rotte huizen wonen terwijl dit college voorstelt om nog eens 7,5 miljoen extra tegen de pandenbrigade aan te zetten om juist dat soort malafide partijen op te sporen. Dat is toch niet niks doen?

01:01:21

Voorzitter: De heer Wuestman.

01:01:23

de heer Wuestman (Student en Stad): Ik ben blij dat u dat aansnijdt, daar kom ik gelukkig later nog op terug. Zij die gedwongen in de vrije sector huren, blijven in de kou staan.

01:01:31

Voorzitter: U heeft nog een korte interruptie.

01:01:33

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u wel, voorzitter. Ik was misschien te lang van stof, maar zo reageert de VVD toch niet op mijn vraag? Wat doet de gemeente daadwerkelijk om mensen in de kou te laten staan?

01:01:44

de heer Wuestman (Student en Stad): Nee, daar reageert de VVD inderdaad niet zo op. Zeker wel, die pandenbrigade is van ontzettend groot belang. Ik kom daar later nog op terug, zoals ik net ook aangaf. Als het aan Student en Stad ligt, wordt het hoog tijd dat deze huurders niet meer het ondergeschoven kindje zijn in onze energietransitie. Daarom komen wij als Student en Stad met een tweetal moties.

01:02:04

de heer Wuestman (Student en Stad): De eerste motie roept op om de pandbrigade uit te breiden om de isolatiewaarde van huurwoningen te inventariseren en huurders, wanneer deze isolatiewaarden in gebrekkige staat zijn, door te verwijzen naar Steunpunt Huren zodat deze de juiste ondersteuning krijgen.

01:02:15

de heer De Waard (SP): De tweede roept op om verduurzamingsleningen uit te breiden naar particuliere huurwoningen. We kunnen verduurzaming als gemeente weliswaar niet afdwingen, maar we kunnen onze huurders wel ondersteunen om ze te laten krijgen waar ze recht op hebben: een betaalbaar en bovenal warm huis. Alleen zo zorgen we voor een echt eerlijke energietransitie en alleen zo laten we onze inwoners niet in de kou staan. Dank u wel.

01:02:36

Voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven voor de woordvoering? De heer Veenstra.

01:02:45

de heer Veenstra (VVD): Bedankt voor het woord, mevrouw de voorzitter. De kwaliteit van de leefomgeving is voor de VVD een belangrijk goed. We willen een schone, veilige en aangename leefomgeving voor al onze inwoners. De huidige begroting voor 2025 bevat echter wel keuzes waar we vraagtekens bij zetten. Allereerst zien we een aanzienlijke stijging in de kosten voor onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Het college benadrukt de noodzaak van biodiversiteit en klimaatadaptatie en wat we op zichzelf ondersteunen. Het beleid om bijvoorbeeld minder te maaien kan wel tot overlast en onveilige situaties langs de weg leiden. Voor de VVD staat de veiligheid altijd voorop.

01:03:28

de heer Veenstra (VVD): Verder zien we graag een hogere ambitie op de indicator van de beoogde tevredenheid omtrent het gebruik van grote parken. Het is voor veel mensen in de stad een belangrijke uitvlucht uit de betonnen jungle. Er worden aanzienlijke bedragen geïnvesteerd in afvalscheiding en afvalpreventie met als ambitie om in 2030 afvalvrij te zijn en dat streven juichen we toe. We vragen ons wel af of het project haalbaar en betaalbaar blijft.

01:03:53

de heer Veenstra (VVD): Tot slot merken we op dat er veel middelen worden ingezet voor vergroening en ecologische doelen, maar de tevredenheid van inwoners over het onderhoud van hun omgeving daalt. Het gaat de VVD daarom ook om praktische oplossingen zoals schone straten, goed onderhouden groen en veilige wandelpaden.

01:04:15

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Dwarshuis.

01:04:15

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Voorzitter, de VVD zegt allerlei dingen die ik ook in mijn woordvoering heb, dat is fijn. U heeft het over goed onderhouden groen en zegt daarna van dat het wel een onsje minder kan met de kosten voor groenonderhoud. Dat strookt toch niet helemaal met elkaar? We hebben al jaren problemen met het feit dat sommige wijken er niet goed bij liggen. Zou er niet juist extra geld bij moeten om mensen een goed loon te geven waarmee ze goed groenonderhoud kunnen doen?

01:04:41

Voorzitter: De heer Veenstra.

01:04:43

de heer Veenstra (VVD): Dat is natuurlijk een goed punt. We zeggen ook niet dat er minder groenonderhoud moet zijn. We zeggen alleen dat de bedragen anders verdeeld kunnen worden en dat de nadruk ergens anders op gelegd kan worden. Ik zal mijn woordvoering afmaken. Het gaat de VVD om praktische oplossingen zoals schone straten, goed onderhouden groen en veilige wandelpaden. Investeren in duurzaamheid is belangrijk, maar de basiskwaliteit van een leefomgeving moet op orde zijn zonder dat dit de lasten voor inwoners verder verhoogd.

01:05:23

Voorzitter: Dank u wel. De heer Hekert.

01:05:30

de heer Hekert (Partij voor het Noorden): Dank u wel, voorzitter. In een tijd waarin klimaatmaatregelen vaak onder druk komen te staan en er nog altijd getwijfeld wordt over de effectiviteit daarvan, houdt het college vast aan haar ambities en zet zij door. Dat wordt door onze fractie zeer gewaardeerd. De doelstelling voor bijvoorbeeld een CO2-vrij Groningen in 2035 is een inspirerend streven en we zijn blij dat het college vasthoudt aan dergelijke visies. In grote lijnen is onze fractie positief over de inhoud van leefomgeving en klimaat dan wel duurzaamheid, al hebben we enkele aandachtspunten die we graag toelichten.

01:06:01

de heer Hekert (Partij voor het Noorden): Wat de leefomgeving betreft, is de kwaliteit

van de biodiversiteit, zoals eerder genoemd, van groot belang. Daarom overweegt onze fractie om met een motie te komen die zich richt op de verdere ontwikkeling en bescherming van de inheemse flora en fauna in de gemeente Groningen. Deze delen we wanneer het moment daar is. Verder steunen we vanzelfsprekend de verhoging van het onderhoudsniveau in de Noordelijke wijken. Deze gebieden verdienen extra aandacht om het groen en de openbare ruimte op peil te houden en te verbeteren.

01:06:29

de heer Hekert (Partij voor het Noorden): Meer onderhoud is hier niet slechts een wens, maar een noodzaak om de leefbaarheid te waarborgen. Wat de leefomgeving betreft, vindt mijn fractie het jammer om te zien dat de tevredenheid over de bereikbaarheid van openbare parken en de kwaliteit van de openbare ruimte schijnbaar is afgenomen volgens de indicatoren. We horen graag van het college hoe deze trend geïnterpreteerd wordt. Dan het klimaat.

01:06:53

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer De Waard.

01:06:56

de heer De Waard (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik heb al een paar keer gehoord over die indicator van de bereikbaarheid van de parken en andere indicatoren. Dat zijn alleen cijfers, dus dat zegt niet veel. Ik vroeg me af hoe de Partij voor het Noorden dat ziet verbeteren?

01:07:16

Voorzitter: De heer Hekert.

01:07:17

de heer Hekert (Partij voor het Noorden): Dat is een hele brede vraag, ik vind het lastig om die zo te beantwoorden en de vertaling van cijfers naar day to day te maken. Probeer zoveel mogelijk in contact te zijn met de inwoners en te kijken waar wij laag scoren in deze getallen en hoe dat verder opgelost kan worden. Ik maak mijn woordvoering af, voorzitter. Wat betreft klimaat heeft onze fractie zich recentelijk positief uitgesproken over het Water- en Rioleringsplan. Onze steun voor dit plan is verder niet veranderd. Een gemeente die haar openbare ruimte kan aanpassen aan het veranderende klimaat is wat ons betreft een wijze gemeente, vooral gezien de toename van extreme weersomstandigheden. Dank u wel, voorzitter.

01:08:01

Voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik vervolgens het woord geven? De heer Van Veen.

01:08:05

de heer Van Veen (PvdA): Ik dacht: ik ga maar, dat kan ik daarna onder de wol. Voorzitter, zonder lullig te doen, want domme vragen bestaan niet, maar ik moest wel gniffelen om de vraag over met hoeveel vierkante meter de openbare ruimte de afgelopen jaren herwonnen was door dit college. Dat is alsof Groningen een soort Riskbordje is, waar je met je rode en blauwe legertjes openbare ruimte overwint als je genoeg zessen gooit. Zo gaat het natuurlijk niet, want het herwinnen van de openbare ruimte is geen kwestie van een hek weghalen en het private openbaar maken. Het gaat meer om het verbeteren van de openbare ruimte zodat het een goede openbare ruimte wordt.

01:08:46

de heer Van Veen (PvdA): Dankzij de bankjes en het zitelement op de Grote Markt is het nu een fijnere verblijfplaats. Ook hiervoor was het een openbare ruimte, maar nu is het herwonnen als een fijne verblijfsplek. Gelukkig gaat het college hier in 2025 mee door, zowel in het centrum als in de wijken, buurten en dorpen, met de Noordelijke wijken als duidelijk focusgebied. Die lessen passen we ook toe in nieuwe wijken die we aan het bouwen zijn, zoals Meerstad, het Vier Kwartier, de spoorzone en de Suiker. Dat zijn plekken met kwalitatief hoogwaardige verblijfruimten.

01:09:16

de heer Van Veen (PvdA): Ook buiten de bebouwde omgeving investeert de gemeente Groningen. Helaas heeft onze nieuwe BBB-minister het Nationaal Programma Landelijk Gebied stopgezet zonder een alternatief te hebben. Gelukkig gaat de gemeente Groningen wel door met het maken van plannen, want dit zijn de investeringen die nodig zijn om de natuur en de biodiversiteit van ons platteland te verbeteren. Wel zijn er, nu we het toch over het platteland hebben, zorgen bij mijn fractie over de boerderijen die daar leeg komen te staan omdat er bedrijven opgeheven worden.

01:09:43

de heer Van Veen (PvdA): We zien hier kansen voor nieuwe woon- of werkbedrijven waar misschien corporatief gewoond wordt en waar voedsel meer circulair verbouwd kan worden. De realisatie daarvan is in de praktijk vaak heel moeilijk, omdat er bijvoorbeeld ingewikkelde vergunningsprocedures zijn. Ik ben benieuwd hoe het college daarnaar kijkt.

01:09:58

de heer Van Veen (PvdA): In Oldambt hebben ze een speciale aanpak, de Oldambt-boerderijenaanpak. Ik weet niet of wij genoeg boerderijen hebben om die aanpak te doen, maar ik denk wel dat het goed zou zijn om voor de boerderijen die we hebben te kijken of we die aanpak daarvan kunnen kopiëren en welke lessen we over kunnen nemen. Ik hoor graag van het college hoe ze daarnaar kijken.

01:10:14

de heer Van Veen (PvdA): Ik wil ook ingaan op duurzaamheid, daarbij geloof ik in de kracht van herhaling. Ik ga de drie punten die ik vorige keer genoemd heb kort herhalen, deze punten zijn voor de PvdA belangrijk als graadmeter om te zien of klimaatbeleid in de gemeente goed beleid is.

01:10:28

de heer Van Veen (PvdA): Ten eerste is dat de vraag of duurzaamheidsbeleid helpt om de oneerlijke verdeling van kansen en inkomen in Groningen beter te maken. Ten tweede kijken we of het een efficiënte manier is om CO₂ te besparen, wat uiteindelijk het hoofddoel is. Ten derde is het ook belangrijk om te kijken of dit beleid helpt om het draagvlak voor de energietransitie te vergroten, want deze grote transitie kan alleen als we het samen doen.

01:10:50

de heer Van Veen (PvdA): Binnenkort bespreken we de update van de routekaart 2035 en dan zullen daar vast uitgebreid op ingaan. Ik wil graag nog twee dingen benoemen. Groningen Werkt Slim is het programma van de gemeente waar we

bedrijventerreinen helpen verduurzamen door slimme combinaties te maken en minder energie uit te stoten. Op die manier gaan we netcongestie tegen. Dit is typisch een programma waarvan je zou willen dat de gemeente er vijf jaar geleden al mee begonnen was. We merken dat steeds meer ondernemers nu aanlopen tegen netcongestie waardoor ze niet kunnen uitbreiden, wat enorm zonde is.

01:11:23

de heer Van Veen (PvdA): Ons is duidelijk geworden dat dat te weinig capaciteit in dat team is om alle bedrijventerreinen te helpen. Ik ben benieuwd of de wethouder bereid is om op zoek te gaan naar manieren om hier toch nog in te versnellen, bijvoorbeeld door te schuiven met budgetten, extra externe financiering aan te trekken of een kleine bijdrage van de bedrijven die meedoen te vragen zodat we dit uiteindelijk meer kunnen doen.

01:11:44

Voorzitter: Zou u kunnen afronden?

01:11:45

de heer Van Veen (PvdA): Ik heb nog de drie zinnen. Tot slot de VvE-aanpak. In De Wijert zijn ze er nu mee begonnen en dat gaan we verder uitrollen. Wij zien een kans om studentenhuizen op die manier ook te verduurzamen omdat die soms ook in de VvE zitten. Dat vinden we belangrijk. Ik heb nog een heel verhaal, maar ik heb geen zinnen meer.

01:12:06

Voorzitter: Ik dacht dat u met al uw bijzinnen een spelletje Risk met mij ging spelen, maar dat valt gelukkig mee. Wie mag ik het woord geven? De heer Kooi?

01:12:16

de heer Kooi (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het programma kwaliteit en leefomgeving bevat veel mooie doelen waar het CDA het grotendeels ook mee eens is. U zult ons hier niet snel over horen klagen. Wat ons de afgelopen jaren wel zorg heeft gebaard, is het lage niveau van onderhoud in de gemeente.

01:12:32

de heer Kooi (CDA): Gelukkig krijgt dit nu meer aandacht en met de nieuwe beheerstrategie die eraan komt, hopen we dat het onderhoudsniveau van de hele gemeente omhoog gaat. Toch hebben we onze twijfels over wat de gemeente kan bereiken op sommige thema's, bijvoorbeeld de voedsel- en eiwittransitie. Dat moet gebeuren, maar wat mijn fractie betreft, is dit een taak die beter op zijn plek is bij andere overheden en niet per se bij deze gemeente.

01:12:52

de heer Kooi (CDA): Op deze manier is het meer een druppel op een gloeiende plaat. Wok vinden dit geen kerntaak van de gemeente en denken dat het geld elders beter besteed is. Als laatste zien we dat er wel eens afval gedumpt naast de containers. Als partij geloven we dat veel oplossingen uit de samenleving vanuit de bewoners moeten komen, daarom vinden we het mooi idee om containers te laten adopteren. Naar mijn weten gebeurt dat al. Toch gebeurt het nog niet altijd. We vroegen ons af of de wethouder ideeën heeft over hoe dit beter onder de aandacht van inwoners gebracht kan worden. Dat was mijn woordvoering.

01:13:29

Voorzitter: Dank u wel. De heer De Waard.

01:13:34

de heer De Waard (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik ga het kort houden. Er zijn al veel zinnige dingen gezegd, af en toe ook iets minder zinnige dingen, maar ik denk dat ik met mijn interrupties wel duidelijk heb gemaakt hoe ik daarin sta. Dat hoef ik niet meer te doen. Ik heb twee punten die ik uit wil lichten. Het is hartstikke mooi dat er meer containers en afvalbrengpunten komen, met name bij hoogbouw. Dat is heel fijn, want juist voor die mensen is het lastig om dat allemaal goed te doen.

01:14:02

de heer De Waard (SP): Daarnaast is het opmerkelijk om te lezen dat het kabinet zich druk maakt om het groen in de stad. Ik kan mij haast niet voorstellen dat het van dit kabinet komt, ik denk dat het nog lopend beleid is van het vorige kabinet. Ik hoop dat het blijft, maar daar durf ik geen geld op in te zetten. Ik zie nog een interruptie, dat is leuk.

01:14:22

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Wuestman.

01:14:25

de heer Wuestman (Student en Stad): Dank u wel, voorzitter. Het kwam helaas niet aan bod, maar vindt de SP het niet oneerlijk dat er binnen ons gemeentelijk verduurzamingsbeleid subsidies en leningen worden verstrekt aan woningeigenaren die actief vermogen opbouwen door het afbetalen van een hypotheek, terwijl woningen van huurders die maandelijks veel geld kwijt zijn aan zowel de huur als energierekeningen hiervan worden uitgesloten?

01:14:43

Voorzitter: De heer De Waard.

01:14:46

de heer De Waard (SP): Dank u wel, voorzitter. Nee, dat vind ik niet, want ik denk dat die vergelijking niet helemaal opgaat omdat de verhuurder er namelijk ook nog is. Diegene vangt vaak veel geld voor een woning en vraagt daar in veel gevallen zelfs te veel geld voor waar de huurder ook veel last van heeft. Dat geld wordt vervolgens niet geïnvesteerd in een woning. Ik denk dat daar de echte oplossing zit voor de problemen van met name studenten en jongeren die in slechte woningen wonen. Als ze daartegenaan lopen, kunnen ze zich altijd bij de SP melden, dan voeren we graag actie met hen voor een betere woning.

01:15:28

Voorzitter: Dank u wel. We zijn door de woordvoeringen. We gaan over naar de wethouders voor een korte reactie op de inbreng. Wie mag ik als eerste het woord geven? Mevrouw De Wrede.

01:15:49

wethouder De Wrede: Dank u wel. Ik moet toegeven dat ik bij sommige vragen niet wist of dit onder de wethouder of onder mij valt, dus ik begin gewoon. Als ik iets zeg waar mevrouw Wijnja het helemaal niet mee eens is, dan kan ze straks zegge dat we het daar nog over moeten hebben. Ik begin ten aanzien van de vraag van GroenLinks over bloemen zonder gif. Het is een opmerking naar mijn hart, dus ik kan

het daar alleen maar mee eens zijn. Het goede en juiste bestuurlijke antwoord is waarschijnlijk dat we wel ambtelijk moeten kijken of dat allemaal kan en mogelijk is. We kijken ernaar, maar ik ben het helemaal met u eens.

01:16:39

wethouder De Wrede: We hebben de afgelopen tijd denk ik allemaal de berichten gelezen over de waterkwaliteit en de cocktail van gifstoffen die er in ons oppervlaktewater en grondwater zit. Het gaat over de bedreiging voor ons drinkwater. De neiging is om te wijzen naar de boeren. Daar wordt inderdaad gif gebruikt, maar we zijn ook niet onschuldig. We horen ons te gedragen naar wat we zelf kunnen doen, zoals biologische spullen kopen en geen sierbloemen kopen waarbij gif is gebruikt. Andere dingen zijn natuurlijk ook het overmatig geven van ontwormingsmiddelen aan onze huisdieren en zelf met gif in tuinen spuiten. Er valt wel iets voor te zeggen om daar zelf voortvarender mee aan de slag te gaan.

01:17:44

wethouder De Wrede: Dat is een leuk paadje van de heer De Waard naar de ChristenUnie. Het is toch ook de industrie die verantwoordelijk is voor al dat afval. Dat beïnvloed mensen. Het is niet alleen wat in de winkel ligt, het is natuurlijk ook de reclame die je een soort propaganda van het kapitalisme zou kunnen noemen die ons beïnvloedt. Wat wij doen, wordt voor een groot deel bepaald door onze onderbuik en die wordt ook voor een groot deel onbewust beïnvloed. Het zijn relevante opmerkingen.

01:18:31

Voorzitter: Mag ik u vragen iets concreter antwoord te geven? We hebben niet veel tijd. Ik ben ook streng geweest bij de raadsleden, dus ik ga dat bij het college ook doen.

01:18:39

wethouder De Wrede: Er werden hele brede opmerkingen gemaakt en dan ben ik getriggerd om op die manier antwoord te geven. Ik zal het wat korter houden. Ten aanzien van meneer Hekkema wil ik nog even terugkomen op de mest. Niet alle mest is natuurlijk verkeerd. Mesten kan zeker bij vrije dieren ook zorgen voor versterking van de biodiversiteit omdat op die manier zaadjes worden verspreid. Het wordt ook gebruikt om voedingsstoffen terug in de bodem te brengen. Het is allemaal uit de hand gelopen, daar hoeft ik nu niet verder op te laboreren.

01:19:13

wethouder De Wrede: Vaart maken met het doelsoortenbeleid gaan we onmiddellijk doen. U heeft het ondertussen kunnen zien. We gaan gelijk door met de uitvoeringsnota die daarbij hoort. Daarin speelt het doelsoortenbeleid een hele grote rol. Biodiversiteit heeft op verschillende manieren de aandacht van dit college. Groene gevels ligt bij collega Wijnja, dus zij zal daar straks misschien nog iets over kunnen zeggen.

01:19:44

wethouder De Wrede: We zijn nu bijvoorbeeld ook bezig met het exotenbeleid, ook dat staat in teken van biodiversiteit. Dat is ook onze samenwerking met de provincie op het gebied van de korte ketens waarbij er niet alleen veel aandacht is voor een gezonde voedselproductie, maar ook voor een duurzame voedselproductie. We

leggen de link met de bodem, wat ook heel goed is voor de biodiversiteit, want dat betekent minder chemicaliën. We zetten daar op verschillende manieren zetten op in.

01:20:22

wethouder De Wrede: Dan over de tevredenheid die de inwoners hebben over het groenonderhoud. De kosten zouden stijgen, maar de tevredenheid daalt. Het is zo dat wij niet langer alleen onderhouden voor de diersoort die commentaar levert door een cijfer te geven, maar we onderhouden ook voor alle andere levensvormen in onze stad en gemeente die niet worden meegenomen bij de bevraging.

01:21:04

wethouder De Wrede: Ik kan u verzekeren dat die een stuk tevredener zijn als het gras vaak wat hoger staat en wat minder vaak wordt gemaaid. Daarnaast is het zo dat wij dat ook doen om die biodiversiteit te stimuleren. Die ecosysteemdiensten, het voorkomen van plagen, wat een succesvolle diersoort is, en onze voedselvoorziening hangt allemaal samen met die biodiversiteit. Die moeten we dus echt zoveel mogelijk in ere houden en dat ligt ook bij onszelf.

01:21:36

wethouder De Wrede: Ik ben bijna klaar. Ik ben blij dat de Partij van de Arbeid blij is met het feit dat we doorgaan met onze plannen voor het landelijk gebied. Dat doen we inderdaad. Ik kan u vertellen dat de provincie dat ook doet, ondanks alle problematiek die daar speelt. Die samenwerking gaat ook door. Binnenkort wordt u bijgepraat. Dan nog de vraag over de leegkomende agrarische bebouwing.

01:22:04

wethouder De Wrede: We komen binnenkort met een stuk naar aanleiding van gesprekken die we hebben gehad met boeren in de omgeving en wat we daarvoor kunnen doen. De vrijkomende agrarische bebouwing staat op de LTA. We zijn op dit moment bezig om daar beleid voor op papier te zetten. Het is een onderdeel van de Agenda Landelijk Gebied, dus het heeft onze aandacht en we komen erop terug. Volgens mij heb ik mijn dingen gehad.

01:22:33

Voorzitter: Dank u wel. We hadden het net over Risk, maar ik ben bang dat mevrouw Wijnja nu 30 Seconds moet gaan spelen. Ik zal haar de tijd geven om alle opmerkingen die gemaakt zijn door de raadsleden te beantwoorden, al vraag haar wel om beknopt te zijn.

01:22:48

wethouder Wijnja: Ik snap de hint, de voorzitter is heel duidelijk. Ik begin met de vraag van de ChristenUnie over de inzet op communicatie met een aantal communicatiecampagnes. Het is denk ik belangrijk om onderscheid te maken tussen wat we beogen te bereiken versus wat er daarna gebeurt. Het beoogde doel van 2024 was ook vijf, dus dat doen we volgend jaar weer, ook omdat het niet het enige is. We zijn begonnen met de afvalvrijdagen, daar hoort ook een hele grote campagne omheen langs de lijnen van een ander onderwerp. Dat is iets wat we blijven doen, dus we denken dat de communicatiestrategie en wat we inhoudelijk doen over de hele linie past bij de doelstellingen die we hebben. We denken niet dat het nu naar één campagne meer zou moeten of dat het daarvan afhangt.

01:23:40

wethouder Wijnja: Dan over de indicator van de parken. Ik werd zelf op het verkeerde been gezet in de eerste beantwoording, want ik dacht: hebben we die indicator naar beneden bijgesteld? Dat is niet zo. Die indicator is hetzelfde als hij was, omdat we denken dat er reden is om dat zo te houden. De tevredenheid bleek hoger te liggen dan wat we beogen.

01:24:04

wethouder Wijnja: Je zou dan kunnen zeggen: laten we hem omhoog gooien, maar als de context niet verandert, beogen we hetzelfde cijfer. Dat doen we onder andere vanwege de reden die collega De Wrede net noemde, het gaat over verschillende dingen. In algemene zin is het zo dat we extra geld beschikbaar hebben gesteld om bijvoorbeeld in het stadspark te investeren. Daar wordt nu aan gewerkt. Het heeft altijd even tijd nodig voordat dat het beoogde effect heeft.

01:25:11

wethouder Wijnja: Breder zien we dat er enorme investeringen nodig zijn in de hele groenstructuur in de gemeente om het klaar te maken voor de uitdagingen die we hebben, ook zodat het voor mensen prettig is om er te verblijven. Samen met verschillende steden zijn we bezig met groen in en rondom de stad, want dat is ook een discussie met het Rijk. Die lobby is vrij fors. Dit speelt in alle gemeenten. Al die losse discussies zullen de komende jaren moeten leiden tot duidelijk over waar we wel en niet in investeren en hoe we dat doen. De nieuwe beheerstrategie is daar een belangrijk kader voor.

01:25:47

wethouder Wijnja: Wij denken dat het goed staat voor de komende periode, maar dat blijft wel een aandachtspunt. De Partij voor de Dieren vroeg een reactie op het idee over de leges. Ik kan dat niet helemaal beoordelen. In principe kan ik me wel iets voorstellen bij het sturen op leges waar je meer of minder van wil. Ik kan het niet beoordelen. Ik heb begrepen dat er technische vragen over zijn uitgezet, dus ik neem aan dat we daar nog over te spreken komen. Dan de stand van zaken van de motie gifvrij.

01:26:10

wethouder Wijnja: Er wordt op dit moment onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van het opzetten van een gemeentelijke kwekerij waar om gevraagd is en de mogelijkheden om het raamcontract aan te passen. De verwachting is dat we in het eerste kwartaal van volgend jaar daarop terugkomen. Het is wel zo dat het huidige raamcontract tot 2028 loopt, dus we hebben de tijd om dat op een goede manier te doen. Dat is denk ik ook belangrijk. Dan de vraag van de Stadspartij, heeft het zin om extra te investeren in het beheer en onderhoud in de Noordelijke wijken? Het antwoord is ja, omdat we weten dat het beheer van de openbare ruimte van invloed is op de algemene leefbaarheid en het geluk van mensen, dat het beheer van de openbare ruimte.

01:26:45

wethouder Wijnja: Wat we ook weten, is dat het even tijd kost voordat je echt grote stappen vooruit hebt gezet. Dit jaar hebben we een eerste stap gezet en in 2025 doen we dat weer. We weten dat het helpt, maar in algemene zin zullen we het de komende jaren wel moeten blijven monitoren. De doelstelling is namelijk om de

Noordelijke wijken op alle fronten dicht bij de rest van de gemeente te brengen en dat moet je wel monitoren. Het gaat niet van de één op de andere dag, maar het is sowieso een goede investering. We moeten het monitoren, dus ik ben het met u eens.

01:27:23

wethouder Wijnja: Tegelijkertijd maakt het college zich geen zorgen over dat het een goede investering is. D66 zegt iets over de afvaldoelstellingen, zouden we die nu niet moeten bijstellen? Wij denken van niet, want anders hadden we dit voorstel niet gedaan. Het is hier de afgelopen periode meerdere malen over het nieuwe uitvoeringsprogramma gegaan. Wij stellen de doelen nog al eens bij gedurende jaar omdat er iets enorm blijkt mee te vallen. Dat is gelukkig meestal zo bij afval. We denken dat dat nu niet nodig is. Als we denken dat er aanleiding voor is, dan doen we dat uiteraard wel.

01:27:59

wethouder Wijnja: De PvdA vraagt naar Groningen Stroomt Door en Groningen Werkt Slim. Ik moet het er even bij zoeken, want ik doe de beantwoording voor collega Broeksma, die als we speak bezig is met de lobby in Den Haag, onder andere op het onderwerp duurzaamheid. Waar we mee bezig zijn in beide programma's zijn SPUK-middelen vanuit het Rijk. Dat zou een hele belangrijke stap zijn om te kunnen opschalen en versnellen. Als ik uw vraag samenvat als: is het college bereid om via allerlei lijnen te kijken of we dat kunnen versnellen, is het antwoord ja. We zijn daar dus al mee bezig.

01:28:46

Voorzitter: De heer Van Veen.

01:28:47

de heer Van Veen (PvdA): Dat was precies mijn vraag, dus dat vind ik fijn om te horen. Ik hoop dat we ergens lopend jaar geïnformeerd worden dat het gelukt is en dat er dus versneld wordt. Maar dat zien we te zijner tijd wel.

01:28:58

Voorzitter: De wethouder.

01:29:02

wethouder Wijnja: Dan de vraag van het CDA over de containers. We zijn druk bezig om dat onder de aandacht te brengen. In december worden er zes containers geadopteerd in de Schildersbuurt, dus we zien dat het begint te lopen. Het vraagt doorlopend aandacht, dus als het CDA ons oproept om dat te doen, dan doen we dat. Tegelijkertijd heeft het ook even tijd nodig. De eerstvolgende containers worden geadopteerd, dus dat is volgens mij mooi nieuws. Volgens mij ben ik klaar, voorzitter.

01:29:42

Voorzitter: Dank u wel, ik zie dat er verder geen opmerkingen zijn. Ik heb meegeschreven dat er al een aantal mogelijke moties zijn voorgesteld. Dat is de motie over gifvrije bloemen van GroenLinks. De Partij voor de Dieren introduceerde twee moties, één over leges en vergroeningsmaatregelen en één over bomenkap. Student en Stad heeft een motie aangekondigd over de pandbrigade en over de verduurzaming van studentenhuizen. De Partij voor het Noorden heeft een motie

geïntroduceerd over de verdere ontwikkeling van inheemse planten en dieren. Ik kijk even om me heen of ik er nog één vergeten ben. De heer Veenstra?

01:30:38

de heer Veenstra (VVD): We gaan nog een motie aandragen voor het opleggen van een boete voor afvaldumpingen.

01:30:46

Voorzitter: U heeft een reactie van mevrouw Poelstra-Bos.

01:30:48

mevrouw Poelstra (D66): Nee, het is geen reactie.

01:30:48

Voorzitter: Dank u wel. D66?

01:30:58

mevrouw Poelstra (D66): Ik zat nog te denken aan een motie over netbewust bouwen. We willen nog even naar het afvaldoel en de warmtewijzer kijken.

01:31:08

Voorzitter: Oké. De heer Van Veen.

01:31:11

de heer Van Veen (PvdA): Volgens mij krijg je daar nu al boete voor. Dat scheelt misschien tijd, maar dat hebben we zo nog wel over.

01:31:22

de heer Veenstra (VVD): Inderdaad, dat klopt. Er bestaan inderdaad al boetes voor, maar dit gaat over het verhogen van de boetes en daar harder tegen optreden.

01:31:31

Voorzitter: Dank voor deze verduidelijking. Ik kom nu op tien. Ik denk dat wij een hele productieve sessie hebben gehad. Ik wens u nog een fijne dag, ik sluit de vergadering.